

Служба „Преса и
информация“

Съд на Европейския съюз
ПРЕССЪОБЩЕНИЕ № 23/20
Люксембург, 3 март 2020 г.

Решение по дело C-125/18
Marc Gómez del Moral Guasch v Bankia SA

Испанските юрисдикции трябва да проверяват дали съдържащата се в договорите за ипотечен кредит клауза, в която се предвижда прилагане на променлив лихвен процент, основан на индекса на испанските спестовни каси, е ясна и разбираема

Ако заключат, че клаузата е неравноправна, за да защитят потребителя от особено неблагоприятни последици, които могат да произтекат от обявяването на договора за кредит за недействителен, те могат да заместят този индекс със субсидиарен индекс, предвиден в испанското законодателство

В решение **Gómez del Moral Guasch (C-125/18)**, постановено на 3 март 2020 г., Съдът, заседаващ в голям състав, приема, че **клаузата от договор за ипотечен кредит, сключен между потребител и продавач или доставчик, съгласно която подлежащият на заплащане от потребителя лихвен процент се променя според референтния индекс, основан на ипотечните кредити на испанските спестовни каси (наричан по-нататък „референтният индекс“), който индекс при това е предвиден в испанското право, попада в приложното поле на Директивата относно неравноправните клаузи¹. Всъщност тази клауза не отразява задължителни законови или подзаконови разпоредби по смисъла на член 1, параграф 2 от същата директива. Съдът също така уточнява, че испанските юрисдикции трябва да проверяват дали такава клауза е ясна и разбираема, при това независимо дали в испанското право е приведена в действие възможността, предоставена на държавите членки съгласно член 4, параграф 2 от Директивата да предвидят, че преценката на неравноправния характер на клауза не се отнася по-специално за определянето на основния предмет на договора. Ако посочените юрисдикции заключат, че клаузата е неравноправна, за да защитят потребителя от особено неблагоприятните последици, които могат да произтекат от обявяването на договора за кредит за недействителен, те могат да заместят този индекс със субсидиарен индекс, предвиден в испанското законодателство.**

Това решение е постановено по преюдициално запитване, отправено от Juzgado de Primera Instancia nº 38 de Barcelona (Първоинстанционен съд № 38, Барселона, Испания). Г-н Marc Gómez del Moral Guasch предявява иск пред тази юрисдикция, твърдейки че клауза, която е посветена на променливия лихвен процент, служещ за възнаграждение, и се съдържа в сключения от него с банковата институция Bankia SA договор за ипотечен кредит, е неравноправна. Съгласно тази клауза заплащаният от потребителя лихвен процент се променя според референтния индекс. Този референтен индекс е бил предвиден в националната правна уредба и е можело да се прилага от кредитните институции към ипотечните кредити. Испанската юрисдикция обаче посочва, че индексването на променливите лихви, изчислено въз основа на референтния индекс, е по-малко благоприятно от индексването, изчислено въз основа на средния лихвен процент на европейския междубанков пазар (Euribor), който се използвал при 90 % от ипотечните кредити, договаряни в Испания, и това водело до допълнителен разход от около 18 000—21 000 EUR на кредит.

¹ Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273).

На първо място, Съдът припомня, че клаузите, които отразяват задължителни законови или подзаконови разпоредби, са изключени от приложното поле на Директивата². Съдът обаче отбелязва, че **приложимата в случая национална правна уредба не изисква за кредитите с променлив лихвен процент да се използва официален референтен индекс, а само определя условията, на които трябва да отговарят „референтните индекси или лихвени проценти“, за да могат да бъдат използвани от кредитните институции**, като това подлежи на проверка от испанската юрисдикция. Съдът съответно заключава, че клаузата от договор за ипотечен кредит, в която се предвижда, че приложимият за кредита лихвен процент се основава на един от предвидените в националната правна уредба официални референтни индекси, които могат да се прилагат от кредитните институции към ипотечните кредити, попада в приложното поле на Директивата, ако в същата правна уредба не се предвижда нито задължително прилагане на този индекс независимо от волята на страните по договора, нито субсидиарното му прилагане при липса на друга уговорка между същите страни.

На второ място, Съдът обсъжда правомощията на националния съд при проверката на прозрачността на клауза, засягаща основния предмет на договора. В член 4, параграф 2 от Директивата всъщност се предвижда, че преценката на неравноправния характер на клаузите не се отнася по-специално за определянето на основния предмет на договора, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език³. Испанската юрисдикция иска да се установи дали е възможно, дори тази разпоредба от Директивата да не е транспонирана във вътрешното право, национална юрисдикция да провери дали клауза като спорната отговаря на изискването за прозрачност, въведено с Директивата. В това отношение Съдът подчертава, че договорните клаузи трябва винаги да отговарят на изискването за изразяване на ясен и разбираем език⁴. Според Съда това изискване се прилага, включително ако дадена клауза попада в приложното поле на посочената по-горе разпоредба и дори ако съответната държава членка, в случая Испания, не е транспонирала тази разпоредба в правния си ред. Следователно **юрисдикцията на държава членка винаги е длъжна да проверява дали договорна клауза, отнасяща се до основния предмет на договора, е ясна и разбираема**.

На трето място, Съдът приема, че за да се спази изискването за прозрачност по смисъл на Директивата⁵, **съдържащата се в договор за ипотечен кредит клауза, в която се определя променлив лихвен процент, трябва не само да бъде понятна от формална и граматическа гледна точка, но и да позволява на среден потребител, относително осведомен и в разумни граници наблюдателен и съобразителен, да разбере конкретното функциониране на начина на изчисляване на същия лихвен процент и съответно да прецени въз основа на точни и понятни критерии потенциално значимите икономически последици от такава клауза за финансовите му задължения**. Особено релевантни елементи в това отношение са, от една страна, лесната достъпност за всеки, който възнамерява да сключи договор за ипотечен кредит, на основните елементи за изчисляване на лихвения процент поради публикуването на начина на неговото изчисляване в официалния вестник на съответната държава членка, и от друга страна, предоставянето от продавача или доставчика на потребителя на информация за колебанията в миналото на индекса, въз основа на който се изчислява същият лихвен процент.

На четвърто място, що се отнася до правомощията на националния съд при установяване на евентуално неравноправния характер на договорна клауза по смисъла на Директивата, Съдът припомня, че последната⁶ допуска възможността националният съд, прилагайки принципи от договорното право, да премахне неравноправна клауза от договор, сключен

² Член 1, параграф 2 от Директивата.

³ Член 4, параграф 2 от Директивата, който се отнася за клаузите относно основния предмет на договора или относно съответствието между цената и възнаграждението, от една страна, и насрещно доставените стоки или предоставените услуги, от друга страна.

⁴ Член 5 от Директивата.

⁵ Член 4, параграф 2 и член 5 от Директивата.

⁶ Член 6, параграф 1 от Директивата.

между продавач или доставчик и потребител, като я замести с разпоредба от националното право със субсидиарен характер в хипотези, при които обявяването на такава клауза за недействителна би задължило съда да обяви недействителността на целия договор, излагайки по този начин потребителя на особено неблагоприятни последици. Всъщност такова обявяване на договора за недействителен поначало би могло да доведе до незабавна изискуемост на остатъка от сумата по кредита в размери, които има опасност да надхвърлят финансовите възможности на потребителя, и поради това с него би се стигнало до наказване на потребителя, а не на кредитодателя, който съответно няма да бъде възпрян да включва такива клаузи в предлаганите от него договори. В случая след сключването на спорния договор за кредит испанският законодател въвежда „заместващ“ индекс, който е субсидиарен, като това трябва да се провери от запитващата юрисдикция. При това положение Съдът приема, че **при недействителност на неравноправна договорна клауза, с която се определя референтен индекс за изчисляване на променливите лихви по кредит, Директивата⁷ допуска възможността националният съд да замести този индекс с посочения заместващ индекс, приложим при липса на уговорка за противното между страните по договора, ако при премахване на посочената неравноправна клауза съответният договор за ипотечен кредит не може да продължи да се изпълнява и ако обявяването на целия договор за недействителен може да изложи потребителя на особено неблагоприятни последици.**

ЗАБЕЛЕЖКА: Преюдициалното запитване позволява на юрисдикциите на държавите членки, в рамките на спор, с който са сезирани, да се обърнат към Съда с въпрос относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на акт на Съюза. Съдът не решава националния спор. Националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото в съответствие с решението на Съда. Това решение обвързва по същия начин останалите национални юрисдикции, когато са сезирани с подобен въпрос.

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда

[Пълният текст](#) на съдебното решение е публикуван на уебсайта CURIA в деня на обявяването

За допълнителна информация се свържете с Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293

Кадри от обявяването на решението са достъпни на [„Europe by Satellite“](#) ☎ (+32) 2 2964106

⁷ Член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от директивата.